

לשכת רב הקמפוס

אוניברסיטת בר-אילן

הפקולטה למדעי היהדות

דף שבועי

פרשת פנחס, תשע"ג
מספר 1023

מאת המרכז ללימודי יסוד ביהדות
ע"ש הלנה ופאול שולמן

תשובה לביקורת של פרופ' מאיר בר-אילן מאת פרופ' נתן אביעזר

בפרשת "קרח" [דף שבועי מספר 1020] כתב פרופ' מאיר בר-אילן ביקורת על מאמרי בפרשת "במדבר" [דף שבועי מספר 1016] בעניין המפקד שנערך בזמן יציאת מצרים. כפי שנראה, רוב נקודות הביקורת דווקא מאשרות את הכתוב במאמרי.

ביקורת:

כמה פעמים נטען שהמאמר המקורי מתעלם מהעובדה שגידול האוכלוסין העצום שנזכר במפקד בפרשת "במדבר" שונה לחלוטין מגידול האוכלוסין האיטי שהתרחש במהלך כל ההיסטוריה.

תשובה לביקורת:

דווקא נקודה זו הודגשה במהלך כל המאמר המקורי, שבו כתוב: "למה גידול האוכלוסין במצרים היה גדול כל כך לעומת גידול אוכלוסין המוכר לנו?" המאמר המקורי הוקדש כל כולו להשיב לשאלה חשובה זו ולהסביר מה היה ייחודי לבני ישראל במצרים שהביא לריבוי העצום שלהם.

ביקורת:

נטען "כל השוואה דמוגרפית עם משפחה ירושלמית טיפוסית בימינו מופרכת מיסודה".

תשובה לביקורת:

החישוב במאמר המקורי היה מבוסס לא על "משפחה ירושלמית טיפוסית", אלא על משפחות בני יעקב אבינו, ככתוב: "לשנים עשר בני יעקב נולדו 55 בנים. מספר זה ישמש לנו בסיס לחישוב."

ביקורת:

נטען כי "שיעור גברים באוכלוסיה גבוה בהרבה" משיעור נשים, ולעומת זאת במאמר המקורי כתוב על "מספר דומה של בנות ובנים."

תשובה לביקורת:

אילו נולדו יותר בנים מבנות, היה חיזוק להסבר במאמר המקורי. ההסבר במאמר המקורי מבוסס על 4.6 בנים במשפחה טיפוסית במצרים. אם יש פחות בנות מבנים, פירושו פחות מ-4.6 בנות במשפחה טיפוסית, ולכן המשפחה הטיפוסית קטנה יותר, ומצב זה קל יותר להסבר.

ביקורת:

נטען שהמאמר המקורי "לא מביא בחשבון השפעתן של מחלות ומגפות על תוחלת החיים של המין האנושי בעידן הקדם-מודרני."

תשובה לביקורת:

ההיפך הוא הנכון! במאמר המקורי הודגשה נקודה זו בדיוק, כאשר כתוב על "ההשפעה הקטלנית ביותר של מחלות ומגפות על אוכלוסיות בעבר. לפני אלפי שנים, בגלל המחלות והמגפות הנוראות נדרשו 1000 שנים להכפיל את אוכלוסיית העולם."

ביקורת:

נטען שהמאמר המקורי "מתעלם מהבעיה המתעוררת לאור מספר הבכורים, מספר בלתי אפשרי בעליל."

תשובה לביקורת:

בגלל הגבלת אורך המאמר (1000 מילים בלבד) נמנע ממני לדון במספר הבכורים. כוונתי להסביר את מספר זה במאמר בעתיד.

לסיכום:

כפי שמאמרי מראה, ניתן בהחלט להסביר הסבר מדעי את המספרים במפקדים הכתובים בתורה ובתנ"ך. לכן יש לקבל את תיעוד המפקדים בתורה ולא לשלול אותם כפי שעשה פרופ' בר-אילן בקביעתו: "אלו מספרים בלתי אפשריים בעליל".